

Dr. sc. Miroslav BERTOŠA, red. prof.

OD BODULSKE ZAVIČAJNE ODSKOČNICE DO HISTORIOGRAFIJE SVEOPĆEGA

Kroki-portret Petra Strčića, hrvatskoga povjesničara o 70. godini života

UDK: 929 STRČIĆ, P.
UDC: 930.1(497.5)

Stručni rad
Professional article

dr. sc. Miroslav BERTOŠA, red. prof.,
Filozofski fakultet u Puli
Sveučilišta u Rijeci
HR – 52100 PULA
Ivana Matetića Ronjgova 1

Ključne riječi: akademik Petar Strčić, 70. godina života, prinos hrvatskoj historiografiji

Petar Strčić (Kras na Krku, 1936.), hrvatski povjesničar, redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, znanstveni savjetnik i redoviti profesor, znanstvenik i javni djelatnik, autor mnogobrojnih radova – knjiga, rasprava, članaka, zbirki priređene povijesne građe, prikaza, osvrta, polemika... o prošlosti Krka, Rijeke, kvarnersko-liburnijskoga prostora, Istre i zapadne Hrvatske uopće. Pisao je i o primjerima hrvatske nazočnosti (kolektivne ili individualne) izvan njegova etničkoga teritorija. Strčić je svoje slojevite i sadržajno bogate znanstvene radove potkrijepio arhivskim vrelima, dokumentiranim svjedočanstvima o povijesnoj stvarnosti. Pokrenuo je mnoge inicijative za objavljivanje knjiga, časopisa, organiziranje znanstvenih skupova, isticao se kao rukovoditelj arhivskih ustanova, znanstveni i nastavni djelatnik. Autor mu, prigodom 70. obljetnice, posvećuje ove retke.

Na pragu osmoga desetljeća

Povjesničar Petar Strčić, koji je u Krasu, u krčkoj *Boduliji*, svjetlo dana ugledao daleke 1936., u godini koja protječe, dvije tisuće i šestoj, postao je – *sedamdeset(o)godišnjak!* Njegovu sam okruglu, dugovječnu obljetnicu – koja mojoj generaciji prethodi već za dva kratka ljeta! – doživio kao nezaustavljivu i neizbježnu sastavnicu života, kao saznanje o prolaznosti uvijeno u svečane tonove, kao dostojanstvenu, no nikako ne i dramatičnu činjenicu...

I nakon umirovljenja (2001.) Strčić je, od godine 2000. redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, nastavio djelovati u Akademijinu Razredu za društvene znanosti i Arhivu, a napose je važna činjenica da je osnivanjem Odsjeka za povijest na Filozofskome fakultetu u Rijeci unaprijedio i dalje razvio prijašnja znanstveno-nastavna iskustva.

Splet okolnosti jedne obljetnice

Jer vrijeme koje je nas, potpuno nespemne za suočavanje sa stvarnošću u kojoj smo se našli, iznenada, bez "pripreme" i "najave" – kao što to uvijek biva! – obilježilo epitetom "staraca", isto je tako, nezaustavljivo i neizbježno, "postaralo" i onaj naraštaj koji je nama prethodio, one *velikane*, već desetljećima pokojne, kojima smo se divili i koji su predstavljali nama nedostižne, zapravo u mnogo čemu i do danas nedostignute uzore... No, slijed činjenica upućuje na zaključak da taj isti tijek vremena "postaruje" i ostavlja biljeg prolaznosti i na naraštaju onih današnjih mladih povjesničara u koje upiremo oči pune nade za budućnost historiografije...

U takvome sam spletu okolnosti i razmišljanja pristupio pisanju ovih redaka o 70 "okruglih" godina života i rada akademika Petra Strčića. Ipak me je sjećanje i u ovome trenutku odvuklo u one davne dane/godine/desetljeća, u doba u kojemu više ne živimo..., u ono doba kada smo, kao pripadnici našega *faha* pratili obilježavanje obljetnica tada karizmatičnih povjesničara. S najvećom se dosljednošću to njegovalo u slovenskome znanstvenom i kulturnome krugu. Na stranicama *Zgodovinskoga časopisa* redovito su tiskani životopisi istaknutih slovenskih historiografa, s iscrpnom bibliografijom i fotografijom slavljenika. Kada bi tko od njih postao "šezdesetletnik", "sedamdesetletnik", "osamdesetletnik", katkad (iako rijetko) i "devedesetletnik", osvanuo bi njegov portret s popratnim dokumentiranim tekstom. U Hrvatskoj se ta tradicija u tolikoj mjeri nije razvila; ostala je u granicama selektivnih procjena i prigoda, pa su mnogi naši povjesničari živjeli, djelovali, pisali, objavljivali radove, nastupali na znanstvenim skupovima, polemički se borili za svoje teze..., starjeli i tiho nestajali sa scene, a da se nitko nije sjetio ostaviti pisani trag o tim egzistencijama koje su najveći dio umne radne energije utrošile na traganje za pronalaženjem, rekonstruiranjem i oživljavanjem slike prošlosti, tako potrebne punini naše egzistencije...

“Jazuovska”/“sjevernojadranska” sjećanja i daljnje odskočnice

Ove je godine, eto, povjesničar Petar Strčić postao “sedamdesetletnik”! A meni je iznimno drago što će ta obljetnica biti dostojno obilježena u prestižnome časopisu grada u kojemu je Strčić svojim znanstvenim radom i sveukupnim angažmanom ostavio duboki trag. S tim osjećajem ispisujem ove retke. Strčić je doista slavljenik kojega u godini 2006. nije moguće mimoići! Više od četiri desetljeća doživljavao sam ga kao prijatelja/suputnika u vremenu i nevremenu u kojemu smo živjeli, kao istraživača/orača sa zajedničke historiografske njive, kao kolegu s posla (u Sjevernojadranskome institutu za etničke odnose, historiju i ekonomiju/Centru/Zavodu JAZU/HAZU u Rijeci), kao sugovornika na skupovima, predavača na fakultetskim katedrama, pisca tekstova u zajedničkim časopisima, bilo na lokalnoj, državnoj ili međunarodnoj razini... Interesni su nas sadržaji poticali na suradnju, znanstvena nas je znatiželja i odanost zanatu povjesničara uvijek iznova zbližavala, a osobni afiniteti – oni historiografski kao i oni koji predstavljaju dio dramatičnih mijena svakodnevice – od generacijskih istomišljenika pretvarali u trenutne neistomišljenike, da bi nas potom (kad bi se raščistila *paluba nesporazuma!*) opet mnogi tematski iskoraci vodili prema našim neizbježno istovjetnim ili vrlo sličnim usmjerenjima. To se *trajanje*, ta zajednička *opstojnost* u vremenu nastavlja i dalje...

Snažan duhom i krepak tijelom, Petar Strčić i u godini koju je prorok Mojsije, ne bez razloga, nazvao gotovo konačnim “zbroyem naše dobi”, nastavlja raditi, istraživati i upuštati se u nove pothvate. Dinamiku radnih i organizacijskih sposobnosti – tako važnih i dalekosežnih za određivanje i uobličavanje Strčićeve intelektualne biografije – dopunjava i upotpunjuje (a na duge staze svakako i nadvisuje!) njegova, valja otvoreno reći, začuđujuće plodna, no nikad *in extenso* objavljena bibliografija. Svjedok sam nastanka mnogih Strčićevih radova – u njihovu golemome rasponu od običnih bilježaka i “prepričanih” činjenica, osmišljenih za prigodno obilježavanje datuma ili ličnosti, pa do povijesne građe, važnih svjedočanstava i vrhunskih znanstvenih uradaka. Bio sam nazočan na predavljanju mnogih Strčićevih knjiga, ali i onih koje je on predstavljao, na prikazima novoizašlih časopisa i zbornika, bio sam sudionik njegovih javnih nastupa, izlaganja na skupovima i obilježavanju raznih obljetnica, ali i pozorni slušatelj njegovih radijskih emisija (primjerice *Dogodilo se na današnji dan*)... S pravom mogu ustvrditi da je u svakome Strčićevu radnome segmentu dominirala ona karakteristična i prepoznatljiva autorova sposobnost promicanja tema i problema iz prošlosti, suvremenosti i odjeka prošlosti u današnjemu dobu. Drugim riječima, stručno-znanstveni, ali i promicateljski angažman akademika Strčića predstavlja osebujan opus koji je preko četiri desetljeća plodonosno nazočan u sjevernojadranskome prostoru, odnosno na zapadnoj granici hrvatskoga etničkog prostiranja. Otud se njegovo kompleksno multidisciplinarno zanimanje širilo i na cijeli hrvatski povijesni i geopolitički prostor. Sadašnje i svako buduće povijesno-političko, etničko, kulturno-antropološko..., zapravo svekoliko domišljanje toga kompleksnog teritorija povijesne različitosti, njezine slojevitosti, ali i političkih prijepora, osporavanja i

posezanja..., morat će uključiti i Strčićeve istraživačke i svekolike radne rezultate, drugim riječima, njegov kompleksan i sveobuhvatni opus.

Životopis i karijera: mozaik u slaganju

Strčićev *curriculum* povjesničara nedvojbeno slijedi logičnu, životno utemeljenu i tijekom godina i desetljeća uspješno građenu karijeru... Još u djetinjstvu – sjećam se njegove izjave (iz privatnoga razgovora ili nekoga novinskog intervjua?) – na infantilno i stereotipno pitanje “što ćeš biti kad odrasteš” – odlučno je odgovorio: *bit ću povjesničar!* Dječaćki *pium desiderium* postao je stvarnost! Strčićevim slaganjem kockica obrazovnoga mozaika – od onoga početnog u općoj pučkoj i glazbenoj školi u Rijeci, preko Sušačke gimnazije, do dovršenoga Filozofskog fakulteta u Zagrebu i upisanoga Pravnoga, bar je simbolično trasirana pista potrebnoga znanja za uspješno proučavanje kompleksnih pojavnosti prošlosti koje nazivamo poviješću/historijom.

Valja se prisjetiti one “tvrde” izjave Jacquesa Le Goffa na skupu u Firenzi 1985. kada je, iznoseći teze o odnosu srednjovjekovne i pravne povijesti, otvoreno izjavio: “Glavni je grijeh “čistih” povjesničara, u odnosu na pravnu povijest, njihovo – neznanje”! Strčić je u svojoj zreloj znanstveničkoj fazi u nekoliko navrata sudjelovao (uz najznačajnijega pravnog povjesničara u Hrvata, Luju Margetića) u objavljivanju mnogih pravno-povijesnih vrela i dokumenata (napose statuta).

Kronologija Strčićeva znanstvenoga itinerara neprijeporno je počela još u studentskim danima, a svoju je dalju odskočnicu pripremala u godinama “uhljebljenja” (1959.-1961. bio je nastavnik osnovnih škola u Vrbniku i Čavlima), da bi se, sukladnije stručno-znanstvenim interesima, nastavila u Sjevernojadranskom institutu za etničke odnose, historiju i ekonomiju Jugoslavenske akademije u Rijeci (1961.-1978.), smještenomu na prvome katu tadašnje Ulice braće Šupak broj 5, a zatim, kat iznad, u Centru za historiju radničkoga pokreta (1978.-1980.), u ulozi direktora Arhiva Hrvatske u Zagrebu (1980.-1990.) i (od 1991. dalje) upravitelja Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti... Doktorska disertacija – *Hrvatski narodni pokret Istre i Kvarnerskih otoka od kraja 40.-ih do početka 80.-ih godina XIX. stoljeća* – znalački je sažetak njegovih središnjih preokupacija, premda će u svom dugome radnome vijeku u radno područje uvrstiti mnoge nove – historiografske i metodološke – teme.

Kontinuitet Strčićevih radova i vitalnost njegovih tematskih varijacija izvanredno je široka i plodonosna. Ona zalazi gotovo u sve pore riječko-istarskoga, krčkoga i primorskoga povijesnoga i kulturnoga kruga, a povremeno se pojavljivala i u inicijativama središnjice. Nebrojeno se puta Strčić javlja u ulozi organizatora mnogih manifestacija u kojima su sudjelovali povjesničari spomenutoga područja, u ulozi poticatelja nakladničkih inicijativa, kao član uredništva (često i glavni urednik).

Iz toga neumornoga znanstvenostručnog organizacijskog rada valja izdvojiti da je bio predsjednik Društva arhivista zapadne Hrvatske, Kolegija direktora arhivâ Hrvatske, Saveza arhivista, Koordinacije arhiva i Delegacije bivše SFRJ za pregovore

oko vraćanja kulturne baštine iz Italije, potpredsjednik Arhivskoga savjeta Hrvatske, Saveza povijesnih društava Hrvatske, Čakavskoga sabora Pula i Povijesnoga društva Rijeka, tajnik Ogranka Matice hrvatske Rijeka, te povijesnih društava Krka i Rijeke, predsjednik Društva za hrvatsku povjesnicu, vršitelj dužnosti tajnika Hrvatskoga nacionalnog povijesnog komiteta, potpredsjednik Odbora Akademijina Razreda za društvene znanosti za izdavanje *Povijesti Istre*, glavni ili odgovorni urednik časopisa *Historija*, *Arhivski vjesnik*, edicija poput *Povijesti Rijeke*, *Bašćanske ploče*, zbornika o biskupu Jurju Dobrili, nizova građe *Konferencije Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije*, *Znanstveno-informativna arhivska pomagala*, *Posebna izdanja Arhiva Hrvatske*, glavni urednik *Krčkoga zbornika*, *Pazinskoga memorijala* i *Posebni izdanja Povijesnoga društva otoka Krka*, tajnik *Starina HAZU* i član uredništva *Historijskoga zbornika*, *Jadranskoga zbornika* i *Radova*, te niza *Istra kroz stoljeća*. Sudjelovao je u pripremama i vođenju stotinjak znanstvenih i stručnih skupova, više desetaka povijesnih i arhivskih izložaba, u osnivanju raznih ustanova i udruga, te u pokretanju nekoliko zbornika, časopisa i drugih glasila.

U tri je navrata (sâm ili u koautorstvu) dobio nagradu grada Rijeke, a primio je i nagrade gradova Krka i Pazina, Društva hrvatskih književnika, priznanje Čakavskoga sabora i dr. Strčić je, dakle, povjesničar-kreator i povjesničar-organizator, osmišljatelj, voditelj i usmjeravatelj znanstvenih programa i projekata. Njegov je rad obilježen osobnim dostignućima – osvrtima, prikazima, priopćenjima, člancima, monografijama i monografskim sintezama, nastalim kao rezultat arhivskih istraživanja, historio-grafskih proučavanja, kritičkih vrednovanja istarske, riječke, kvarnersko-otočne, ali i svekolike prošlosti zapadnoga hrvatskog prostora... Upravo je zapadnohrvatsko područje – o kojemu je Strčić ispisao mnoge stranice – u proteklim stoljećima proživjelo korijenite, bremenite, pa i konfliktne preobrazbe povijesne političke, etno-kulturne, u krajnjoj crti i državno-pravne stvarnosti.

Habitati bodulskoga identiteta

Selektivni izbor Strčićevih radova (i u tome obliku zavidno opsežan!), pokazuje širinu autorova radnoga zamaha u području historiografije, povijesti političke i etnokulturne svakodnevice ovoga osebujnog dijela hrvatskoga prostora. Trideset i jedna knjiga – objelodanjena samostalno ili u koautorstvu – vremenski i tematski obuhvaća iznimno široki raspon od 1968. do danas. Posljednja Strčićeva knjiga, evidentirana u *Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji* (<http://bib.irb.hr>), potječe iz godine 2005., no u autorovoj znanstvenoj radionici zasigurno se i sada nalazi knjiga “u tisku” i niz rukopisa u nastajanju. Taj je rad imao svoj početak. Zavičajna prošlost autorova je intelektualno-mentalna kolijevka, ali i znanstvenoistraživačka odskočnica. Proučavanje povijesti otoka Krka i objavljivanje radova o njemu od početka je bilo u središtu Strčićeva zanimanja. Navodim na ovome mjestu kuriozni podatak iz daleke godine 1973.: uvrijeđeno reagirajući na kritiku teksta u Prosvetinoj *Istoriji Jugoslavije*, srpski je povjesničar Milorad Ekmečić, zlobnom zajedljivošću i s visoka, Strčićeva

istraživanja proglasio "otočkom istorijom", a njega nazvao "otočkim istoričarem"! No, tko je tih godina pratio Strčićeve tekstove o Krku (kao i programsko usmjeravanje sadržajno bogatoga *Krčkog zbornika* uz smišljeni odabir suradnika) mogao je jasno uočiti koliko je ta *otočna (mikro)povijest* bila obilježena nizom odrednica koje su problematiku zahvaćale u kompleksnijemu kontekstu. Upravo je zato Strčić mogao svoje "krčke radove" iskoristiti kao uspješnu odskočnicu za povijesno istraživanje daleko širega zemljopisnog prostora i tematskoga područja. Strčić je svoju tadašnju "zavičajnu"/"otočku" povijest uzdignuo do (inter)nacionalne razine, dok je Ekmečićeva tobožnja "univerzalnost" velebnih, imaginarnih i politikantskih, usto i nacionalistički napuhanih konstrukcija *Velike Srbije*, slijedom zbivanja, danas znatno reducirana i doslovce svedena na razinu "služkinje politike". Propale politike, dakako! Krajnji rezultat i nije mogao biti drukčiji: Strčić je slijedio postulate autentičnoga historiografskog zanata, dok se Ekmečić upleo u mrežu apsurdne pseudopovijesne kombinatorike obilježene nacionalnim mitovima s tragično iskonstruiranom i skupo plaćenom "političkom fantastikom"...

Iako je povijesti svojega zavičaja ostao vjeran (uz nju, svakako i "vezan"! cijeloga radnog vijeka, a vraća joj se i danas na koncu sedmoga i početku osmoga desetljeća života, Strčić je više od četiri desetljeća marljivo širio područje znanstvenoga zanimanja. Nebrojeno je stranica ispisao o povijesnim pitanjima i problemima sjeverno-jadranske i uopće hrvatske povijesti, ali i o odjecima hrvatske nazočnosti (kolektivne ili individualne) izvan njegova etničkoga teritorija. Strčić je, nema dvojbe, dobro razumio poruke slojevitih sastavnica i kompleksnih odrednica povijesnih dokumenata koje je proučio i znalački utjelovio u svojim radovima. On je od početka svojih znanstvenih nastojanja shvatio da je zavičaj idealni *habitat* identiteta koji trenutno određuju i u vremenu koje slijedi mijenjaju i uobličavaju svekoliko biće ljudi (jednako starosjeditelje kao i došljake) nastanjenih na nekome političkome i etnokulturnome prostoru. No, Strčić je shvatio još nešto: naslutio je, a zatim i spoznao da zavičaj predstavlja snažan i dalekometan *katapult* prema – univerzalnome. On je tu nit dosljedno slijedio postigavši značajne znanstvene rezultate i najviša priznanja.

Strčićev opus: od povjesničara-istraživača do angažiranoga povjesničara

Pogled unatrag navodi na neizbježni zaključak da su Strčićevi radovi istodobno svjedočanstvo o vremenu prošlom, ali i o dobu u kojemu su nastali. Strčić je proučavatelj prošlosti, ali i komentator svojega vremena. I u ovome posljednjemu prepoznajemo ga kao povjesničara. Prepoznajemo ga kao strasnoga, lucidnoga, analitičnoga povjesničara oslonjenoga na arhivsku građu (u tekstu i bilješkama), kao povjesničara dobro potkrijepljenih teza, kao snalažljiva znalca u opisima kompleksnih situacija prošlosti, kao proučavatelja društvenih skupina i pojedinaca... Uvijek – kao povje-

sničara *od nerva*. Takav je i kada poznate činjenice čita novom optikom ili ih obogaćuje novim arhivskim otkrićima... Strčić je, zahvaljujući dužnostima koje je obavljao – direktor Državnoga arhiva i ravnatelj Arhiva JAZU/HAZU – postao jedan od najboljih poznavatelja povijesnih vrela (uključujući i ona privatna), pohranjenih u tim ustanovama. Veliki je dio svojega radnoga vijeka bio u bliskome doticaju s arhivskim dokumentima, marljivo ih je i pozorno istraživao, objavljivao, komentirao i unosio u svoje znanstvene i stručne radove.

Upravo dokumentarno obilježje – uz dobro ispečeni zanat povjesničara i (vele)majstorske historiografske analize – daju Strčićevim povijesnim priložima vjerodostojno znanstvenoistraživačko obilježje. Široka je lepeza odrednica njegova historiografskoga opusa: od političke povijesti u najširem smislu riječi, preko kulturološke povijesti do uloge pojedinih istaknutih ličnosti.

Opus je to respektabilna opsega i historiografske žanrovske sveobuhvatnosti – od običnih bilježaka, osvrtu, prikaza, recenzija, članaka, arhivske građe, do monografija i opsežnih tekstova s elementima sinteze.

Proučavao je arhivske fondove Črnčićeve, Fermendžinove i Magovčeve ostavštine, sređivao građu ostavštine pravnoga povjesničara Ferde Čulinovića, geologa i paleontologa Milana Heraka, povjesničarke Nade Klaić, prikupljao podatke za monografski prikaz života i djela Zvane Črnje itd. Objelodanio je, nakon temeljitih arhivskih i bibliotečnih istraživanja, nekoliko povijesnih sinteza, primjerice o Primorsko-goranskoj županiji XVIII.-XX. stoljeća, franjevcima na otoku Košljunu, o Klani, otoku Krku, Novome Vinodolskom, Rijeci itd. Autor je niza studija i članaka o ličnostima, poput Črnčića, Supila, Laginje, Mandića, Spinčića, Šepića, Jelenovića... Zanimljiva je njegova nova sinteza o Frankopanima, prva cjelovita studija o Bernardinu, te koautorsko otkriće o Ivanu VI. u Švedskoj. Strčić je nastavio tragati za novim saznanjima, dopunjavati i sintetizirati teme koje se već dugi niz godina nalaze u širokome rasponu njegova zanimanja. Odnosi se to napose na ciklus rasprava o godinama promjena 1848./49. u Istri, o nacionalnim, političkim, društvenim, kulturnim i gospodarskim pitanjima XIX. stoljeća, ali i onim dramatičnim pitanjima koja su u središte pozornosti stavljala odnos Treći Reich - NDH - Istra, probleme sjedinjenja Istre s maticom domovinom Hrvatskom i zbivanja potkraj Drugoga svjetskog rata i neposredno nakon njega. Osim toga, sam ili u koautorstvu napisao je niz rasprava i članaka iz područja pomoćnih povijesnih znanosti, analiza glagoljske matične knjige iz Lindara, osvrnuo se na varijante prezimena Patricius/Petris, na grb Dobrinja, toponim Rosopasno, na ustanove hrvatskoga prostora u XVIII. stoljeću i sl.

Strčić je povjesničar na poprištu, odan zanatu i struci, savjestan i pošten u stajalištima i analizama, ali, katkada (što je rijetkost među našim povjesničarima), strasni polemičar i svojevrsni *historien-engagé*, spreman ocijeniti svaku novonastalu situaciju, komentirati javne izjave političara, nastojanja nekih skupina, dati "ton" raspravljanju.

Povjesničar zapadnohrvatskoga geopolitičkog kruga

Strčićev popis radova – u rasponu od “svega što je napisao” do “selektivne bibliografije” – neprijeporan je i neizbježan *corpus* hrvatske historiografije.* Kako je vrijeme odmicalo tako se i Petar Strčić – zahvaljujući novim, sve važnijim i odgovornijim dužnostima koje je obavljao – probijao u šira tematska, sadržajna i prostorna istraživačka područja. U tim je radovima, osim povijesne problematike u užemu smislu riječi, obrađivao i širu društveno-političku i nacionalnu problematiku, punu zahtjevnih i kompleksnih pitanja. Strčić je danas neprijeporno iznimno ugledna i prestižna ličnost. Iako je u ovim redcima bilo moguće ocrtati tek *kroki* njegove ličnosti i djela, može se reći da je prerastao ulogu povjesničara-znanstvenika; danas je on i znanstveni i angažirani povjesničar, svjedok i sudionik vremena kao i promicatelj mnogih nastojanja. Premda se Strčić našao na pragu osmoga desetljeća, njegov je opus – kao što to biva u vitalnih *radoholičara* – još u “nastajanju”, dopunjavanju, zaokruživanju i, što je najvažnije, u kreativnome znanstvenom trajanju. Iznimno opsežni niz Strčićevih radova u širokome klasifikacijskom rasponu – od prikaza i osvrtu, preko stručnih i znanstvenih članaka do inovacijskih monografskih analiza i pokušaja sinteza novih saznanja koje šire vidike hrvatske historiografije – predstavlja neprijeporni dokaz o njegovoj produktivnoj i vitalnoj znanstvenoj nazočnosti u hrvatskoj historiografiji i njezinome neizbježnome kontekstu.

Petar Strčić svoje je slojevite i sadržajno bogate znanstvene radove potkrijepio arhivskim vrelima, dokumentiranim svjedočanstvima o povijesnoj stvarnosti koja je ostala iza nas i koju smo – valja otvoreno priznati – dobrim dijelom izgubili! Strčićevi radovi ponovno nas, uz neizbježnu vremensku distancu, vraćaju u izgubljeni svijet prošlosti. Kao povjesničar od zanata, Strčić se već desetljećima ističe kao vjerodostojni tumač prošlosti ovoga dramatičnoga zemljopisnog areala koji je u svojim “sezonama povijesti” predstavljao područje sukoba, prijepora, svakako i “nesporazuma” (što god taj pojam značio nekad i što znači danas!). Poniknuo u tome povijesnom i etnokulturnome ozračju, on je obrazovanjem, stečenim diplomama, talentom rasnog proučavatelja prošlosti, ali i kao *Bodul* – kako počesto sâm sebe kulturno-antropološki određuje u onim usputnim, katkada (polu)šaljivim, autoironičnim, ali najčešće vrlo ozbiljnim, gotovo egzistencijalno dramatičnim kolokvijalnim tonovima – snažnih

* Sveukupna bibliografija radova akademika Petra Strčića, koliko mi je poznato, nije dosad objavljena. Čitatelje upućujem na bar pet selektivnih popisa: Miroslav BERTOŠA, *Arheografska djelatnost Petra Strčića, Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, sv. XXIX., 275-279; Ružica KOLAREVIĆ-KOVAČIĆ, *Izbor iz bibliografije P. Strčića*; u: Petar STRČIĆ, *Na velikoj prekretnici: Prvi hrvatski tabor Istre i Kvarnerskih otoka, Istra kroz stoljeća, Pula 1989.*, 15-30. U toj se knjizi prof. Mirjana GROSS – tada (a i danas) neprijeporno *prvo ime* hrvatske historiografije – osvrnula na Strčićev opus (str. 7-13); Petar STRČIĆ: *Popis radova, Ljetopis HAZU*, knj. 96., Zagreb 1992., 721-730; Petar STRČIĆ: *Popis radova, Ljetopis HAZU*, knj. 104, Zagreb 1992., 530-535; URL. http://bib.irb.hr/pretrazivanje_rezultat; Rezultati pretraživanja za izraz: *Strčić, Petar*, Hrvatska znanstvena bibliografija. O njegovu je radu objavljeno stotinjak ocjena, prikaza, osvrtu i komentara, kao i nekoliko bibliografija.

zavičajnih *gena*, nepogrješivim instinktom znao pronaći noseće razvojne teme krčko-pučko-regionalne, riječko-urbane, istarsko-ruralne... povijesti, ali i ključne paradigme za njihovu interpretaciju... "Otočni povjesničar" znao je iznaći vjerodostojne *key words* za kompleksnu analizu geopolitičkoga konteksta, napose onih kompleksnih etno-kulturnih, političkih i nacionalnih odrednica identiteta, kao i njihovih mijena i preobrazba. Pred poznavateljima njegovih radova, njegovih nastojanja i ostvarenih rezultata, izdiže se figura Petra Strčića, povjesničara *od nerva*, znanstvenika, "kulturnjaka" i javnoga djelatnika nepogrješiva instinkta, sposobna i predestinirana za uspješno osmišljavanje tematskih i problemskih povijesnih odskočnica – od "riječko-kvarnerske" i "liburnijske", preko "istarske" i (u širem smislu riječi) "zapadno-hrvatske" problematike do nacionalnih odrednica i sveeuropskih sastavnica... Mnogobrojni Strčićevi radovi, kao i njegove organizacijske namisli prožimaju se kao građa za njegov iznimni životni i radni *curriculum*.

Povjesničar i javni djelatnik, angažirani intelektualac na poprištu i znanstveni savjetnik, redoviti sveučilišni profesor, ali i akademik unutar "selektivnih" *gremija* – Strčić se u svakome znanstvenom i javnome segmentu svoje aktivnosti pojavljuje kao *vir egsimius*, usto i osebujni "glasnogovornik" povijesnih činjenica i njihovih kontroverzija, nacionalnih i ideoloških nesuglasja, prijepora i sukoba, povijesnih tumačenja i njihovih kompleksnih, znakovitih i višeznačnih problemskih rješenja... U burnome prijelazu iz XX. u XXI. stoljeće mnoge je "katarze" riješio – i neke od njih još uvijek rješava – upravo protagonist ovih tekstova: povjesničar, društveni i javni djelatnik sveučilišni profesor i akademik Petar Strčić. Njegovi će tragovi ostati trajno prepoznatljivi u hrvatskoj historiografiji.

SUMMARY

FROM "BODUL" NATIVE LAND SPRINGBOARD
TO HISTORIOGRAPHY OF GENERAL
Sketch-portrait of Petar Strčić, Croatian historian
at the occasion of his 70th birthday

Miroslav BERTOŠA, Ph. D.
HR – 52100 PULA
CROATIA

Key words: academician Petar Strčić, 70th birthday, contribution to Croatian historiography

Petar Strčić (Kras on Krk, 1936.), Croatian historian, full member of Croatian Academy of Sciences and Arts, professional associate and full professor, scientist and public worker, author of many works – books, discussions, articles, collections of adjusted historic material, reflections, descriptions, controversies... on history of Krk, Kvarner-Liburnian region, Istria and western Croatia in general. He also wrote about the instances of Croatian presence (collective and individual) outside its ethnic territory. He supported his layered scientific works rich in content with archival sources, documented testimonials on historic reality. He started many initiatives for publishing of books, magazines, organization of scientific conferences, he was an excellent leader of archival institutions, a scientific and pedagogical worker. The author dedicates these lines at the occasion of his 70th birthday.

SOMMARIO

DAL TRAMPOLINO ISOLANO NATIVO ALLA STORIOGRAFIA DELL'UNIVERSALE *Ritratto schizzato* di Petar Strčić, storiografo croato, verso il suo settantesimo anniversario

Dr. sc. Miroslav BERTOŠA
HR – 52100 PULA
CROAZIA

Parole chiavi: Petar Strčić, membro dell'Accademia croata di scienze ed arti, 70 anni di vita, contributo alla storiografia croata

Petar Strčić (Crasse sull'Isola di Veglia, 1938), storico croato, membro ordinario dell'Accademia croata delle scienze e delle arti, consigliere scientifico e professore ordinario, scienziato e attivista pubblico, autore dei numerosi saggi – libri, monografie, atti, articoli, raccolte di documenti, recensioni, cenni, polemiche... – sul passato dell'Isola di Veglia, Fiume, territorio quarnerino-liburnico, l'Istria e la Croazia occidentale in generale. Si è soffermato anche sugli esempi (collettivi e individuali) della presenza croata al di fuori dei loro confini etnici. I suoi lavori scientifici, stratificati e complessi, sono sempre ben argomentati da documenti archivistici o da testimonianze di stampo diverso. Strčić è stato promotore di varie iniziative riguardanti la pubblicazione di libri, riviste, miscellanee, convegni scientifici ecc. Si è distinto come direttore delle istituzioni archivistiche e come professore delle numerose università. L'autore gli dedica queste righe in omaggio al suo settantesimo compleanno.

ZUSAMMENFASSUNG

VOM INSELDASEIN ALS SPRUNGBRETT ZUR ALLGEMEINEN HISTORIOGRAPHIE Kroki – Porträt des kroatischen Historikers Petar Strčić in seinem siebzigsten Lebensjahr

Dr. Miroslav BERTOŠA
HR – 52100 PULA
KROATIEN

Schlüsselwörter: Akademiemitglied Petar Strčić, siebzigstes Lebensjahr, Beiträge zur kroatischen Historiographie

Petar Strčić (geb.1936 in Kras auf der Insel Krk), kroatischer Historiker, ordentliches Mitglied der Kroatischen Akademie der Wissenschaften und Künste, wissenschaftlicher Berater, ordentlicher Professor und Wissenschaftler. Er ist Autor zahlreicher Werke – Bücher, Abhandlungen, Artikel, Sammlungen vorbereiteter historischer Quellen, Darstellungen, Rezensionen, Polemiken...über die Geschichte von Krk, Rijeka, Koarner und Liburnien, Istrien und Westkroatien überhaupt. Er schrieb auch über Beispiele der kroatischen kollektiven oder individuellen Anwesenheit außerhalb des ethnischen Gebietes. Strčić hat seine vielschichtigen und inhaltsreichen wissenschaftlichen Werke mit Archivquellen sowie dokumentierten Zeugnissen über die geschichtliche Wirklichkeit untermauert. Er initiierte die Veröffentlichungen vieler Bücher, Zeitschriften und die Veranstaltung wissenschaftlicher Kongresse. Strčić hat sich als Leiter von Archivinstitutionen, Wissenschaftler und Lehrer hervorgetan. Der Autor widmet ihm diese Zeilen anlässlich seines siebzigsten Geburtstags.